

A harmincéves háború (1618-1648)

Vallási, rendi-nemzeti és nagyhatalmi konfliktus

1. Cseh szakasz (1618-1623)

- defenestráció - Pfalzi Frigyes a cseh trónon
- 1620: Fehér-hegyi csata - Csehország örökös tartomány

2. Dán szakasz (1625-1629)

- IV. Keresztély dán király és Wallenstein

3. Svéd szakasz (1629/1630-1634/1635)

II. Gusztáv Adolf és Tilly, Wallenstein

- 1632, Lützen: II. Gusztáv Adolf meghal, de serege győz
- 1634, Nördlingen: Wallenstein győz, de később megölik

4. Francia szakasz (1635-1648)

A nyílt francia támogatás, Richelieu hadainak megjelenése felborítja az erőviszonyokat, a Habsburgok kifáradnak.

5. A **vesztfáliai béke** (1648)

Pontjai:

Vallási

- az augsburgi vallásbéke megerősítése, kiterjesztése a kálvinistákra
- a felekezeti váltás általánosságban eltűrt lett

Alkotmányos

- a törvényeket a birodalmi gyűlés hagyja jóvá, de az egyhangúság miatt döntésképtelen
- a rendek szuverenitása
- a birodalom szétagolódása

Politikai

- Franciaország a Rajnáig terjed
- Svédország a Balti-tenger partján
- Brandenburg és Bajorország megerősödése
- Hollandia és Svájc kiválása

Spanyol örökösödési háború (1701-1714)

1. Eleje

- 1700: II. Károly halála - a spanyol Habsburg-ág kihalása
- Portugália Habsburg (III.) Károlyt támogatta
- Franciaországot (XIV. Lajos) csak Bajorország és a Rákóczi-szabadságharc támogatta
- 1704: Höchstädti csata - a francia főlény megszűnik; Gibraltár Angliáé lesz

2. Kibontakozás

- Anglia, Ausztria megerősödik
- Franciaország kimerül, Spanyolországot végül elveszti
- 1711: I. József halála - Károly lesz az osztrák örökös; Magyarország kiesése

3. A béke

- Károly osztrák öröksége elriasztja az angolokat
- 1713: **utrechti béke:**
 - Fülöp Spanyolország és a gyarmatok királya, nem egyesítheti Franciaországgal
 - Anglia gyarmatokat kap, valamint megtarthatja Gibraltárt
 - Savoya Szicíliát szerzi meg
 - Ausztria megkapja Belgiumot és Milánót
 - Franciaország megtarthatja korábbi rajnai területeit

Osztrák örökösödési háború (1740-1748)

- Mária Terézia a *pragmatica sanctio*-ra hivatkozik (1723)
- a megajánlott 100.000 helyett 30.000 magyar nemesi felajánlás
- minden fronton sikerek, kivéve Poroszországban
- 1748: **aacheni béke:** Szilézia, kisebb itáliai területek elvesztése, de a birodalom fennmarad. Sem a török, sem a belső egység nem indokolja, csak az erőegyensúly.

A 18. század világháborúja, a hétéves háború (1756-1763)

- a szövetségi rendszerek átalakulása (Ausztria, Franciaország, Svédország – Poroszország, Anglia)
- váltakozó sikerek, 1758-tól Oroszország is támogatja
- 1761-ben Poroszország kimerül, Anglia azonban győz Franciaország ellen.
- 1762-ben orosz segítséggel Poroszország talpra áll és megerősíti hatalmát Ausztriával szemben
- Anglia lesz a legnagyobb gyarmattartó
- 1763: **párizsi és hubertusburgi béke**

Σ: Ausztriának a szövetségesek helyett a maga erejére kell támaszkodnia.

Kora újkor linkgyűjtemény: <https://www.ketperctori.hu/ujkor-linkgyujtemeny>